

הכנסת השמינית

מושב שלישי

פרוטוקול מס' 126
מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה
יום ג' י"ט חשון תשל"ו 24.10.75 שעה 9.00

נכחו:

חברי הועדה:

א. ארידור
נ. אליעד
י. בארי
א. גבלבר
א. ורדיגר
א. יריד
ב. מואב
ב.צ. קשת

מוזמנים:

א. ניר - נציב בתי הסוהר
מ. פוגלמן - מנהל משרד המשטרה
ח. פניז'ל - נציבות בתי הסוהר
ד"ר פ. סילפן - נציבות בתי הסוהר
ג. שביט - נציבות בתי הסוהר
א. תורג'מן - נציבות בתי הסוהר

מזכיר הועדה: י. ברזני

רשמה: א. גוטמן

סדר היום: 1. דו"ח ועדת-המשנה לבתי-הסוהר והמשטרה
2. המצב בבתי-הסוהר בארץ - הצעה לסדר היום של חברי-
הכנסת נ. אליעד וי. בארי

היו"ר י. ארידור:

- אני פותח את הישיבה.
הישיבה דנה היום בשני נושאים משולבים;
1. דוח ועדת-המשנה לעניני משטרה ובתי-סהר, בראשות ח"כ ב.צ.קשת.
2. הצעה לסדר היום של חברי-הכנסת אליעד ובארי על המצב בבתי-הסהר.

אני מציע שנקיים דיון משולב בשני נושאים

אלה.

היתה ישיבה אחת, שבה היתה פקירה מפי
נציב בתי-הסהר. אני מקדם אותו בברכה ואת כל האורחים והמוזמנים
בישיבה זאת.

א. ניר:

בקשתי להביא לישיבה זאת את אנשי נציבות
בתי הסהר, כי הם האנשים האפורים שלא
רואים אותם ולא שומעים אותם. רציתי שתכירו אותם. הם שומעים על
ביקורי הוועדה ורציתי שהם גם ישמעו את חברי הוועדה ואת מסקנותיהם
לאחר הביקורים שהיו.

היו"ר י. ארידור:

אני מציע, שח"כ קשת יפתח בדוח ואחר כך
חברי הוועדה והאורחים יוכלו להביע את
דעתם, מתוך ידיעה שישיבה זו היא המשך של ישיבה שהיתה.

ב.צ.קשת:

אדוני היו"ר, לצערי לא הכנתי את הדוח
שלי לפי סדר שהיתי רוצה להכין אותו, אבל
אני מקווה שהדברים יהיו ברורים.

בגלל ההרכב של האורחים והסעיף השני בסדר-
היום על מצב בתי-הסהר, אני יותר אתעכב בנקודה זאת מאשר בעניני
המשטרה בכללה, שגם בהם מטפלת הוועדה שיש לי הכבוד לעמוד בראשה.
חברי ועדת המשנה הם: ח"כ א.ורדיגר, ח"כ א.הרליץ, ח"כ ד.קורן
ואנכי יו"ר הוועדה.

היו"ר י. ארידור:

רצוי שבישיבה זאת תמסור דוח רק על בתי-
הסהר.

ב.צ.קשת:

הוועדה שלנו אינה ועדת חקירה, ואינה
ועדה לבדיקת מקרה או ארוע מסוים. זאת
ועדה, אשר לומדת את הבעיות וצריכה ללמוד את הבעיות; במדה מסוימת
משתדלת לפקח, עד כמה שהדברים ניתנים בידה.

התחלנו בעבודה ע"י כך שנפגסנו עם המפכ"ל,
עם סגן המפכ"ל ועם ראשי מחלקות. לא הספקנו לגמור את הסקירות
והדוחות של כל המחלקות. חלק מהם, קבלתי. חוץ מהחומר העיוני
וההרצאתי, שהתרשמנו ממנו, החלטנו גם לערוך ביקורים.

אשר לביקורים, אעבור לשטח בתי-הסהר, בו
אנו מקיימים יחסים טובים מאד. עלי לציין - ואני בקיא בביקורים
במוסדות שונים, אם זה בתי-חולים או מעונות מפגרים או מוסדות
אחרים - אין מוסד כה פתוח בפנינו כמו המוסד ששמו בתי כלא במדינת
ישראל. זה מצלצל כפרדוקס. אני בחנתי ובדקתי; לא מכינים בתי-סהר
לכבוד הביקור של הוועדה. מר.א.ביר זוכר איך היינו צריכים לשפשף
את בית-הסהר, כאשר היה ביקור של ועדה. ואילוא כאן - לא. הכל
פתוח בפנינו. אם אנו, לפי התכנית, מבקרים באגף מסוים, ואחד מאתנו
מתחשק לו ללכת לאגף אחר שלא כמתוכנן - הדרך פתוחה. ולא דוקא
מלווה אותנו קצין בכיר אלא לפעמים סמל או סוהר. אני גם עורך מפעם
לפעם ביקורי פתע, שבכלל לא ידעו שאני צריך להגיע. אני מצייין זאת
מכיון שבדרך כלל זהו המוסד שמשתדלים בכל מקום שיהיה סגור בפני
מבקרים, שלא יוכלו לראות את הרע או את הפגמים שיש בו. אינני
אומר שאשן רע ואין פגמים, אלא אני מצייין לטובה שהכל פתוח בפנינו.

זאת השטה שהנהיג האחראי לבתי-הסהר בארץ, וכך נוהגים גם מנהלי בתי הכלא.

אינני צריך להוסיף לדברי הגונדר גיר על האוכלוסיה היושבת בבתי הכלא; האוכלוסיה הקומפקטית ביותר של כל מה שיש רע במדינה שלנו. אני מתכוון לשני השטחים, הן בשטח הבטחוני, ושם יש באחד מבתי הכלא ערבי שנשפט תשע פעמים למאסר עולם, וזה למעשה תשע פעמים גזר-דין מות לוא היו מפעילים אצלנו גזר דין מות. שם יושבים אנשים שחיי אדם בעיניהם שווים כקליפת השום. הם הוכיחו את זאת בחוץ, ולדעתי הם מקשיחים עצמם עוד יותר ביושבם בפנים, כי בפנים כאשר יושב בחור צעיר בעל עבר והתכונות שיש לו, ויש לו 24 שעות ביממה לחשוב על חייו, הוא חייב להגיע למסקנה - אין לי מה להפסיד. מצד שני, לצערנו הרב, אחוז הפושעים הפסיכופטים, גבוה מאד. נדהמתי לראות את האחוז הגבוה של הפסיכופטים אצלנו. אינני יודע מה אחוז הפסיכופטים בין הפושעים בעולם. בעיקר מצטיין בזה בית-כלא אחד, ששם האחוז הוא גבוה, וזה בית-הכלא ששה.

בהתחשב בתנאים אלה, באוכלוסיה זאת, ובכך שכמעט אף בית כלא אחד איננו ראוי לשמו - ואני חוזר על דברי בקשר לכח אדם בבית הכלא שיש לי מזה שנים מלחמה עם שר המשטרה ועם עוזריו הבכירים ואני שוען שהתקן אינו מספיק. התקן שלדעתי אינו מספיק, רחוק מלהיות זה שקיים במציאות והמצבה הרבה נמוכה מהתקן שאיננו מספיק לדעתי - בתנאים אלה, בשעה שהסוהרים ברובם חיים במרחק מבית-הכלא, ואז לפי כל ששה הם מפסידים שעות רבות כדי להגיע למקום העבודה וכדי לחזור הביתה, ואם ניקח בשבון שע"י מחסור בכח אדם, הסוהר גם כשהוא נמצא בשעות מנוחה בבית הכלא, נקרא מפעם לפעם למלא תפקיד או לצאת לשמירה מיוחדת, עבודת הסוהרים היא קשה ביותר. אינני רוצה להגיד ככלל, אינני רוצה לחלק ציונים, אבל הפיקוד הגבוה של בתי-הכלא, לדעתי, עומד על רמה נאותה, ואם לפעמים מנהל בית-כלא נכשל ולא יכל לעמוד באתגרים, הרי מחליפים אותו באחר אשר יש סיכוי שיעשה את המלאכה יותר טוב.

אני מלא התפעלות מאותם המחזיקים מעמד שנים רבות בעבודתם בבתי-הכלא; מי שעזב לא מזמן את פיקוד כלא רפלה, ואשר נמצא תקופה ארוכה תחת איומים להתפוצצות ויריות, איומים לחסיפת בתו הצעירה וכו'; זה אחד מהאנשים המחזיקים מעמד שנים רבות בתפקידים אלה.

אל נשכח, שהפושעים הנמצאים בפנים, אינם כל הפושעים הנמצאים במדינה, וחבריהם בחוץ עומדים בקשר די הרוק ומאיימים מפעם לפעם על סוהרים ומנסים לשחד סוהרים, והפיקוד הגבוה של בתי הכלא צריך לפקח פיקוח רציני גם על הצוות של העובדים כדי שחם ושלום לא יכשלו.

אני רוצה למסור על הביקורים אשר קיימת בתקופה האחרונה: ב-4 לספטמבר ביקרנו בכלא דמון. מבנה הכלא, עתיק, אינו ראוי לשמש את יעודו. מושקעים אמצעים מצד ההנהלה לבדק-בית. הצפיפות גדולה מהרגיל. במקום יש 340 אסירים ו-45 עצירים.

מעון הסוהרים אנו עונה על הדרישות המינימליות למגורים. אנו ממליצים בפני הוועד למען השוטר, לפעול למען תיקון תנאי הסוהרים.

מספר מלים על הוועד למען השוטר, שבראשו עומד מר מ.סורקיס. נקודת האור היחידה בזה שהוא עזב את הכנסת - כי מאד הצטערו כשהוא עזב - נקודת האור היחידה היא בכל שהוא מתמסר בצורה בפלאה, בעזרת פקד ח.בוצר, להקמת מועדונים למען השוטר. לצערי הרב, עד היום הפעולה למען הסוהר, צולעת. אני עושה את כל המאמצים בוועד המרכזי למען השוטר, שיכלול את הטיפול למען סוהרים כמו לשוטרים.

ביקרנו בכלא שטה. אני רגיל לבקר בתי-כלא. כשאני מתקרב לשטה, יורד עלי דכאון עד שאני עוזב את בית הכלא הזה. זה בית הכלא המדכא ביותר במדינת ישראל. בשטה יושב חומר שאינו מסוגל לחיות בחוץ. הם נשפטים ל-3-4-5 שנים - יוצאים - חוזרים. כמעט בכל ביקור של מישהו מבחוץ, יש שם הצגות של אנשים החותכים את עצמם וכו' לכבוד האורחים. החומר שם מדכא, פסיכופטי. לצערי, אחוז הפסיכופטים גבוה. דברתי עם פסיכיאטרים של בית הכלא והם אומרים שאינם רואים שום קרן-אור. שני האנשים שדברתי אתם השאירו עלי רושם טוב. אלה אנשים שהשתדלו משהו לעשות. אך, ממש יאוש. התקן כמעט מלא. במקרה הזה של שטה, לדעתי התקן אינו מלא.

ידידי, גונדר ניר, זה בית הכלא היחיד שיש הרגשה שהשליטה אינה מלאה, לא בגלל מנהל בית הכלא של היום. לא בגללו. כנראה שהחומר האנושי שם הוא כזה, אולי ע"י פיזורו או אולי ע"י הגדלת מספר הסוהרים, אולי ע"י תשומת-לב בשטח הנפשי יותר... אבל ההרגשה שם כאילו אתה יושב על הר געש שכל הזמן מתנועע מתחתך. זה דבר שאתה לא מרגיש בבית הכלא החמור והרציני כמו רמלה.

כשאני מדבר על בית כלא שטה, אני רוצה לציין כאן - ואני מבקש את האחראי לבתי הכלא שיקדיש תשומת לב מיוחדת - כוונתם למטבחים של בתי הכלא. אינני מוותר על ביקור בכל מטבח וגם טועם מהאכל הכללי. אני מבקש שתהיה תשומת-לב יותר רצינית למזון הניתן, כי יש מקומות שבהם מנהלי המטבחים - תחת לחץ האסירים - מכינים אכל בניגוד גמור למה שמותר לאסירים לאכול. אם מגיע לאסיר דיאטה וזה אינו מוצא חן בעיניו, הוא לוחץ על הטבח והטבח מכין לו אכל שאינו לפי הדיאטה, ואז הסובלים סובלים יותר.

בקרנו בכלא עזה ובכלא באר-שבע. בכלא עזה, המקום מיועד ל-430 אסירים. נמצאים בו למעלה מ-600 עצירים, עצירים בטחוניים ופוליטיים. מענין; לא שמענו שם טענות מיוחדות. בעזה יושב חומר "סימפאטי" בסביבה עוד יותר "סימפאטית", ולא שמענו טענות מיוחדות.

אני מזמין את כל חברי הוועדה - אם הם רוצים לאכול טוב - לגשת לעזה. זה משהו יוצא מהכלל. וזה דבר מענין; הצפיפות איזומה, בית הכלא מלא אסירים בטחוניים ועצירים בטחוניים. עציר בטחוני הוא חומר הרבה יותר קשה מאשר אסיר בטחוני, כי הוא נמצא בתקופה של מלחמה והאסיר הוא בגמר המלחמה. טענות לא נשמעו.

אנו רשאי, בביקורינו, להפגש עם אסירים, ללא נוכחות סוהרים ומפקדים. יש רק דאגה אחת, שמא נחטף ע"י האסירים כבני-ערובה. בפגישות כאלה האסירים מספרים לנו דברים נגד סוהרים, נגד מפקדים, נגד מר ניר. בכלא עזה, לתמהוננו הרב, לא שמענו טענות.

כלא באר-שבע הוא היחיד אשר בנו אותו כבית-כלא. האסירים בדרך כלל בונים את בית הכלא בשביל עצמם... בבית-הכלא בבאר שבע נמצאים 503 ערבים ו-196 יהודים, בתוכם עשרות חילים שלנו, אשר נשפטו על עבירות שונות, אם זה עריקה רצינית ואם זה עבור מעשם שונים בהיותם בצבא, כגון שוד וכו'.

כאשר בקרתי עשרות בחורים אלה, זה היה מאד מאד מדכא.

בבאר-שבע שמענו תלונות של אסירים ערביים על הפער בין התנאים של אסיר יהודי ואסיר ערבי. לצערי הרב, עוד לא מסרתי לנציב בתי הסהר את הפרטים כדי לקבל את התגובות. הפער מתבטא הן בצורת לינתם - מטוא, מזרונים וכו' - והן בענין האכל.

אלה הביקורים, שעשתה הוועדה בתקופה האחרונה. כיון שקשה היה תמיד לאסוף את חברי הוועדה באותו מועד, אני עצמי ביקרתי בנוסף לזה בבתי הכלא ברמלה, במעשיהו ובנוה-תרצה. ערכנו גם ביקור בנמל התעופה בן-גוריון כאורחי אנשי מג"ב.

זה היה ביקור יסודי ורציני. נפגשנו עם אנשי מג"ב אשר תפשו את המחבלים.

ערכנו ביקור במל אשדוד, אצל אנשי מג"ב ונוכחנו בפעולתם היפה והטובה שנשלחו לאשדוד. מנהל הנמל אמר: "ברוך אותו יום ששלחו לנו את היחידה הזאת".

ביקרנו בבית המעצר באבו-כביר. בירו יסודי. למרות שבית המעצר אינו נמצא תחת פיקוח בתי הסהר, אך היות ויש סמיכות פרשיות, ששם יושבים ושם יושבים, אני רוצה למסור, שמצאנו שיפור רציני ביחס למה שהיה קדם. באבו-כביר, בית המעצר מתחלק לאגף נוער המתחלק ל-3 חלקים, אגף נשים המתחלק לשני חלקים, ואגף מבוגרים וכן אגף מיוחד לקוקסינלים היושבים מבודדים לגמרי, אפילו עם חומה סגורה במקום סורגים.

באבו-כביר היה מקרה של התאבדות ואז אחד מחברי-הכנסת יצא בהתקפה על התנאים במעצר. מצאתי לנכון אז וגם עכשו, להגיד שאני דוחה את ההאשמות של חבר הכנסת הזה. ביקרנו וראינו את התנאים. מצד שני, כאיש אשר ישב ומכיר תנאי בית-סוהר, אני קובע שאי אפשר למנוע התאבדות בבית-סוהר מאדם הרוצה להתאבד. בכל אופן, לא הסתפקתי וביקרתי ביקור-פתע בלילה באבו-כביר, וראיתי את הסדרים כאשר מביאים את העצירים. ביקרתי בחדר ששם הצעיר איבד עצמו לדעת.

אפשר למנוע התאבדות: א. אם יכניסו את העציר לחדר זכוכית. ב. אם יקשרו אותו לסוהר, ואז צריך לדאוג גם שהסוהר לא ירדם אף פעם. היות ושני תנאים אלה אינם יכולים להיות, לכן מה שכן עושים הוא, שדואגים לכך שאסיר לא יהיה בודד בבית-הכלא, ואז יש גם כן בעיות. נוסף לזה, בבית המעצר באבו-כביר קיים חדר מיוחד עם סידורים מיוחדים, עם פיקוח, לאלה שבגלל מצב מיוחד מנהל בית הכלא חושד שהם עלולים להתאבד. הבחור הזה שהתאבד, היה במצב-רוח מצויין חמש דקות לפני כן. אינני אומר, שלא צריך עוד יותר להגביר את השמירה, אבל בתנאים באבו-כביר עשו כמעט את כל הסידורים הניתנים לעשייה.

כמעט בכל בתי המעצר במשטרות בארץ, אין תנאים המתאימים להחזקת העצירים. אין תנאים מתאימים. לכן, קרה מה שקרה בחדרה, ומחר יכל לקרות דבר אחר.

עשינו ביקור בבית המעצר בעכו. הערנו את תשומת-הלב שיכולים שם לחטוף ולרצוח את השוטר ורק כעבור שעה וחצי ידעו שקרה משהו. זה תוקן. יחד עם זאת, אף אחד לא יחשוף שאנו רואים את חודרי המעצר במשטרת ישראל כמתאימים לאחזקת אסירים.

ערכתי סיור עם מפקדת השוטרות בתל-אביב, גב' נעמי שדמי. זה היה בזמן שהשוטרות שלה עסקו במלאכה. אני חייב להגיד שנהניתי מהסיור הזה. הן עושות מלאכה יפה. הטענה היחידה שלהן: הן עובדות ברוח ובגשם ובשמש, אך על זה אינם מתלוננות, אלא הטענה היחידה שלהן היא על יחס הקהל אליהן. לדוגמא: שוטר, שבגרה אוביברסיטת בר-אילן ועשתה שרות בתור שוטר תנועה. בהיותה שוטר תנועה, היא עצרה מכוננית שנהג בה רופא, והוא אמר לה: "קדם תלמדי קרוא וכתוב ואחר כך תעירי לי הערות". זהו היחס שלנו כלפי שוטרות העושות מלאכה קשה מאד, ועושות את זה על הצד הטוב ביותר.

בקרתי בכמה תחנות משטרה. ערכנו ביקור באור-יהודה. שם משרת רב-סמל, אשר במלחמת יום הכפורים נפצע קשה והוא משותק. הוא ממשיך לעבוד כשהוא יושב בכסא גלגלים. קוראים לו: "איירונבסייד של ישראל". אמרתי לו: "אתה לא איירונבסייד של ישראל, כי איירונבסייד לאחר הסרטת הסרט, קם והולך, ואילו אתה באמת עושה מלאכה". מפקדיו מלאי תשבחות על הבחור. אין בו שום רגש של נחיתות. הוא אחראי למדור חקירות. עושה מלאכה יפה מאד. אני רוצה לציין לזכות הבחור והמפקדים שעזרו לו להשתלב מחדש בעבודת המשטרה.

ביקרתי בתחת זכרון-יעקב, במפקדת רמת-גן, בכמה מועדונים לשוטרים. המועדונים מסודרים יפה ואוירה טובה מאד.

בבית הכלא ברמלה נתקלנו בבעיה רצינית של התגובות בבתי-הכלא עם הפסקת קבלת חב לות המזון. המצב היה חריף וחמור מאד, ואז כמעט בפעם היחידה שהוועדה שלנו ירדה על תקן של ועדה הבודקת את המקרה הזה, והגענו למסקנה - לאחר בדיקה יסודית - שצדקו שלטונות בתי-הכלא בהחלטתם בקשר לאי-הכנסת אותן החבילות, אשר סיכנו את החיים בבתי-הכלא במובן הבטחוני והברחת סמים לתוכם.

היה ביקור בתל-מונד, במעשיהו ובשטה. בכל אותם המקומות קיימנו הרבה מאד פגישות עם אסירים, שלא בנוכחות אנשי סגל.

לאחר בסקירה שלי, אינני רוצה שיתקבל אצלכם הרושם שחברי ואני שבעי-רצון מהמלאכה שעשינו. לא ולא. אנו מרגישים שהיינו צריכים לעשות פי כמה וכמה. אבל, יש בכל איזה מיגבלה, הן בזמן והן בכך שאנו מפורזים בעוד ועדות, וקשה להסתדר באותו זמן שהיינו רוצים להקדיש לזה. עשינו כמיטב יכולתנו. איננו טוענים, שאנו מכירים לגמרי את המצב, אבל חושב אני שלמדנו ואנו לומדים, ובמשיך ללמוד את המצב בבתי-הכלא.

היו"ר י. ארידור:
אני רוצה להודות ליו"ר ועדת-המשנה ולחברי ועדת-המשנה על העבודה המאומצת שעשו והדוח שנמסר עכשו.

א. ורדיגר:
אני רוצה להתחיל במה שסיים ח"כ קשת. אני זוכר, שהנושא של הכנסת חבילות לבתי-הסהר, כאשר עסקנו בזה, עמדנו בתקופה מסוימת בעימות עם מר ניר וחבריו, כי אנו ראינו את הצד השני של המיתר, וחשבנו שעל ידי שינוי דרסטי של המסורת המקובלת במשך שנים רבות, הדברים עלולים לא רק לפגוע באסירים ובמשפחותיהם אלא גם לגרום לתסיסה, ואמנם זה גרם לתסיסה. אני זוכר את השיחות ביננו לביין עצמנו ובקושי השלמנו עם זה, לאחר שכנוע. אני חושב, שאנחנו שעיינו. אנחנו, חברי הוועדה, לא ראינו אז את הדברים בצורה הנכונה. בביקורים שלנו לאחרונה בבתי הכלא ראינו שאמנם נעשה בכך דבר חשוב וגדול.

נושא אשר מדאיג אותי מאד הוא, שיהודים אשר שפוטים בכל מיני עבירות יושבים יחד עם ערבים, שברובם שפוטים על עבירות בטחוניות. קבלנו הסברים ואנו יודעים את בעיית הצפיפות וכו', אבל אני חושב שאנו צריכים לשאוף להפרדה גמורה בין אלה לבין השפוטים מבחינה בטחונית. אינני יודע אם זה טוב שיהודים אשר שפוטים מבחינה בטחונית, ימצאו עם הערביים. אבל, אני מדבר על אלה הנמצאים שם בגלל כל מיני עבירות קלות יותר וקשות יותר.

נתקלנו בקירבה הדוקה מדי בין צעירים ומבוגרים, על אף ההפרדה. אמנם, חל שיפור לעומת מה שהיה. על כל פנים, נתקלנו בכך שצעירים הצדיקים להיות בנפרד, נמצאים יחד עם מבוגרים. זה יכול להיות יום שלם, חצי יום או כמה שעות, אבל אנו יודעים שבשעות אלה יש השפעה של המבוגרים על הצעירים. יש אמנם מגמה להפריד, אבל זה לא מספיק. מצאנו בביקור האחרון בכלא עזה, צעירים קטינים יחד עם מבוגרים. אני חושב, שזו נקודה חשובה.

לגבי הסמים, יש שמירה מחלטת. בכל זאת, הסוהרים טוענים שיש סמים, מעשנים סמים, אוכלים סמים. אני חושב, שבנקודה זאת צריכה להיות הקפדה יתרה.

ג. אליעד:
אני מצטרף לברכה של היו"ר לוועדת-המשנה וליו"ר שלה. אני באמת לפעמים מתפעל מהמסירות האישית אשר מקדיש לזה סגן יו"ר הכנסת, ח"כ קשת. אני יודע, כמה חשוב שאדם מתמסר לנושא כזה ודואג לו.

אותי מטרידה בעיה אחת. מהנסיון שלי אני רואה שיש לנו בחורים צעירים המעורבים בעניינים של תאונות דרכים. עם כל הצער שיש בדבר, בודאי אי-אפשר לכנות אותם אנשים פושעים, וצריכים לשלוח אותם לבית-הספר, לפי החוק. אותי מטרידה השאלה, באיזה מדה אפשר להחזיק אנשים אלה בנפרד. אנחנו חאגים כל כך הרבה לאנשים שהם פושעים המסכנים את החברה. מה אנו עושים כדי להגן שהצעירים האלה לא ידבקו, וזה הלא כל כך קל. אני חושב על הדבר הזה ברצינות ואינני יודע אם יש חכמה במשלוח צעירים אלה שאני מדבר עליהם, למקומות אלה. אני לא מדבר על פושעים צעירים. לפעמים אתה נתקל ממש בבחורים טובים, אשר מתוך איזה ספורט או חסר השגחה קרה מה שקרה, וצחורים כאלה אפשר להחזיק במסגרת חנוכית טובה ואפשר להחזיק אותם לחיי עבודה יוצרת וטובה.

השאלה שלי היא, האם בדקתם את הדבר הזה? אני מוכן להרחיק לכת ולאמר, שבכלל כל הנושא של תאונות דרכים, שאיננו קשור ישירות עם פשע, כי זה כל אחד מאתנו הנוהג רכב זה יכול לקרות לו, כי דרוש הרבה מזל כדי לא להיות מעורב בתאונה.

המדינה מחמירה בענשים בענייני תאונות. אני רק מודאג אם משלוח אנשים אלה לבית-ספר איננו מביא לנו רעה גדולה כאשר הם נכנסים לשם והאופי וההתפתחות שהם סופגים שם עושים לנו רעה גדולה. היתי רוצה לשמוע כמה מלים על כך.

ב.צ.קשת :
אני לא התייחסתי לנקודה ששמה שיקום האסיר. אני חושב, שזאת נקודה חשובה מאד. בנושא זה, העבר, ההווה + התחזית, קודרים ביותר. אן לנו כמעט שום מעקב אחרי אסיר משתחרר. הדברים בשטח זה נעשים ע"י גופים וולנטריים, ותחול הברכה על ראשם, אך אין זה מספיק, כי לדעתי צריך לקום מוסד ממסלתי אשר ככל שנזרים לו כספים זה יעלה פחות מאחזקת אותו אסיר שיחזור לבית הכלא. כל אדם שאינו חוזר לבית הכלא והופך להיות אדם יוצר - מביא תועלת. בנקודה זאת היו מחשבות, כאשר עוד סורקים היה יו"ר ועדת הפנים ועיבדנו תכניות ומחשבות, אך לצערי שום דבר לא יצא לפועל.

אני משער, שנציב בתי הספר יגיד מה עושים בתוך בתי-הספר.

י. בארי :
כפי שצויין, הדיון פה הוא המשך דיון בستی הצעות שהועלו במושב הקודם של הכנסת, והועברו לוועדה, והדיון טרם הסתיים. בדרך הטבע, נושאים כאלה עולים כאשר קורה משהו. כאשר אין ארועים מיוחדים אשר זועקים ומרעישים - מליאת הכנסת לא תדון בענייני בתי-הספר והעתונות גם לא. כאשר הועלה הנושא, ארעו דבר אחד או שניים, וזה היה בכלל דמון, כאשר הוגנב אקדח, תפשו בן ערובה והצליחו להסגר בחדר העצירים וכו'. נאמד ונכתב רבות על המצב בכלא רמלה. רצייתי לשמוע על הנעשה בשני בתי כלא אלה.

העירו כאן על כך, שחדרי המעצר בתחנות המסטרקאינם מספקים את הדרישה, אף לא את דרישות החוק במה שנוגע להפרדה בין קטינים לבין מבוגרים. כפי שאני שמעתי בדיון עלהתקציב מפ"ר המסטר, אין כל סיכוי שבשנה הזאת מבחינה מהותית יחול שינוי הווה אומר שמצוות החוק להקים בתי-ספר בנפרדים לקטינים, לא תהיה.

השאלה היא, האם אנו צריכים על כרחנו להשלים עמם זה? הוא הדיון לגבי בתי מעצר; האם ההפרדה היא טוטאלית בין קטינים לבין בוגרים?

היו"ר י. ארידור :
לגבי האסירים הבטחוניים, קראנו השבוע, שנתגלה בכלא רמלה בית-ספר מחתרתי לענייני חבלה. השאלה היא אם נציבות בתי הספר נקטה בצעדים מוצדקים להפסקת אספקת סמים לבתי-ספר, ז"א ע"י איסור מתן חבילות, ואפשר לתת את הצרכים הנוספסם לאסירים לא בדרך של הבאת חבילות מהחוף.

השאלה היא, איך בכל זאת, כאשר צריך להיות בידוד מחלט של האסירים הבטחוניים - ואני מניח שאין מעבר חפשי ללא בדיקות - איך זה יתכן בכל זאת שלא נעצרו העניין הזה? מה נחקר בעקבות הגילויים בכלא רמלה ומה נעשה כדי לחסל את בית הספר הזה, או מה נעשה כדי למנוע הקמת בתי-ספר כאלה בעתיד?

האם אי-אפשר או האם זה לא רצוי לנסות בבית-ספר אחד לבודד את האסירים הבטחוניים מהאסירים האחרים? אני חושב, שיש שני תפקידים שונים בעניני אסירים בטחוניים ואסירים אחרים.

אינני מאמין כל כך בתפקיד השיקום לגבי אסירים בטחוניים. אני לא מאמין, שמהשיקום הזה יצא משהו לגבי אסירים בטחוניים. לעומת זה, בענין האסירים האחרים יש תפקיד חשוב של השיקום. השאלה למה אי אפשר לבודד את אלה מאלה, כמדיניות? האם אי-אפשר לחלק את הכמות של בתי-הספר בין אסירים בטחוניים ואסירים פליליים? אני מבין שמכלל משרד המשטרה יוכל לענות גם כן.

בקשר לאסיר המשתחרר והמעקב: אם הנושא הזה איננו פתור כראוי, הרי אחת המטרות העיקריות של שיפול באסיר אינה מתמלאת. אני חושב, שהדבר הזה איננו יכול להיות נתון בעיקר בידיים של מתנדבים. היתי מבקש לדעת באיזה מדה המעקב הזה קיים בנציבות בתי הספר או מוסד ממלכתי ובאיזה מדה זה נושא פירות. האם יש מידע המצביע על כך שאחוז החוזרים לבתי-הספר, מוקטן. אם זה לא מצליח - באיזה מדה מציעה וחושב נציבות בתי-הספר לעשות משהו בענין זה?

בקשר לאלה הנדונים למאסר עקב תאונות דרכים: הלא יש גם נדונים למאסר על הפסקת מזונות וכו' והם אינם עבריינים פליליים. השאלה שלי, באיזה מדה אנשים אלה נמצאים בתנאים יותר נוחים מאשר אסירים אחרים, או מבודדים מאסירים אחרים, ובאיזה מדה אפשר לצרף אליהם אנשים הנדונים על תאונה קטלנית למספר חדשים, אבל אין סבה שהם ישבו עם בעלי עבר פלילי עשיר?

י. בארי : בעקבות הערת ח"כ קשת על המצאות פסיכופטים במספר לא מבוטל בין האסירים, שאלתי היא האם בעת מיון האסירים, האספקט הזה נלקח בחשבון בשיקול לאן לשלוח אותם? האם חל שיפור במצב כח אדם, הן מבחינה מספרית והן מבחינה איכותית?

נ. אליעד : כשהיינו בבאר-שבע, התלוננו על מחסור בכלי-רכב, ואני תבעתי בכנסת שיועמד הרכב הדרוש לבתי-הספר, ואני מבקש לדעת אם התמלאו הבקשות.

א. ניר : כלנו מצטערים, שהשר לא יכל היה להופיע כאן. אולם, נדווח לו על הדיון.

ועדת הפנים, תמיד עסקה בנו, אולם כתוצאה משני מקרים שקרו בשרות בתי הספר - בריחת שני אסירים מחבלים מכלא רמלה ומקרה החדרת האקדח, זו הפעם הראשונה בתולדות בתי הספר במדינת ישראל - התחילה ועדת-המשנה להיות צמודה אלינו.

אם שמתם לב למספר בתי-הספר בהם ביקרה ועדת-המשנה, וכן חבריה בנפרד, ומה השרות שאנו נותנים לחברי הוועדה, הרי אני גאה בכך שיפולים לבוא חברי-כנסת ואחרים ולהגיד שהכל פתוח בבתי-הספר בישראל. אני גאה, כי אני חושב, שאנו שרתים ולא גנרלים סיניים. לכן, מחובתנו לעשות זאת כפי שאנו עושים. אחרת, לא נוכל לעבוד. אנחנו שליחים בביצוע התפקיד. אין זו רק פרנסה.

ועדת המשנה עומדת לצדנו. לא עשינו דבר מיוחד למען זה. אנחנו מקבלים את הביקורת באהבה ובאמת מנסים לעשות כמה וכמה דברים, ואתם תוכחו לדעת שמאז מרץ 74 כשהועלו שתי ההצעות בכנסת, חלו כמה שינויים שיצרו התחלות טובות מאד.

בקשר לכלא דמון: התחלנו לחשוב על דמון לפני חמש שנים. חשבנו שיש לחסל את בית הסהר הזה, כי זו היתה למעשה חוזה חקלאות לצאן זטבק. אבל קבלנו את זה, שיפצנו את המקום והפעלנו אותו עשרים שנה, וכעבור עשרים שנה החלטנו ללכת לצפון, וכיון שהיו כמה דברים קודמים לכך, כגון הקמת בית-ספר לצעירים, כי אנו מבקרים עצמנו חזק בענין תל-מונד, שהוא לא בית-ספר כפי שהיינו רוצים שיהיה

לשמחתנו, אותר שטח באופקים, 600 דונם. כבר מתכננים את התכנית לצאת במיכרוז לענין זה ואנו כמעט עולים על השטח. זה יקח כמה שנים עד שהביצוע יושלם. בביקור האחרון של שר המשטרה בכלא דמון, היה זה גם ביקור כדי שהמנכ"ל יכיר את בתי-הספר לאחר כניסתו לתפקיד, סיכמנו שיש להתחשב בכך שעוד עשר שנים עד שנוכל להעביר את דמון למקום האחר. אני פקווה, שגם הנהלת המשרד, כיום, יחד אתנו, כלנו נעשה כמיטב יכולתנו לשפץ ולתקן את הדברים שהם אלמנטריים, ללא בזבוז כספים.

כלא שטה: כלא שטה מיועד לאסירים מועדים, לכן רואים את הריכוז של פסיכופטים שם. אולי זאת גם הסבה להתדשמות שאין שליטה במקום במאה אחוזים. כאשר רואים בחצר אחת 300 אסירים, זה עושה רושם שאולי אין שליטה. אבל, חלילה לוא לא היתה שליטה במקום - שטה היתה יום בחדשות.

90% שם הם נרקומנים ומועדים. כל האסירים שם לא רק עברו עבירות קדמות אלא היו גם בבתי-ספר לפני כן. עד כדי כך, שאין איפה להחזיק אותם. כך, שלפחות ע"י כך איתרנו נגע קשה מאד ומחזיקים אותם בשטה. הם לא תמיד שם, כי מפעם לפעם אנו מווסתים את אנשי שאטה ומעבירים לדמון ולמעשיהו, כאשר אפשר להזיז אותם משם. ז"א, שאפילו שם עוד אפשר לעשות משהו.

המטבחים: יש רק טבח אחד, ולידו עובדים 10-12 אסירים. הדיאטה מתבשלת כפא שהיא מתבשלת. הם לא רוצים לאכול את זה ולא קשה להם להוסיף פלפל ומלח וכו'. אין לנו מטבח נפרד לאכל דיאטתי, אלא מבשלים בסיר נפרד.

אבל, פניתי לוועדת התזונה, שבראשה עומד רופא, וניתן לכך תשומת-לב מיוחדת.

ברמלה אנו עומדים בפני מתיחות חדשה אשר צפויה לנו. אשלב את זה לענין ההפרדה בין שפוטטים בעבירות בטחון המדינה ושפוטטים פליליים. כלא רמלה כלו במתח; יש שם ערבים השפוטטים על ריגול ופח"ע. בזמן האחרון נעשה נסיון של השתלטות אסירים אשר שפוטטים בעבירות בטחון המדינה, נסיון השתלטות על בית-הספר. אם תהיה השתלטות על בית-הספר, רק למשך שבוע-שבועיים - אנו מאבדים את השליטה. אסביר את ענין ההשתלטות של אסירים: מי שהיה פעם בבית-כלא, יודע שהאסירים יושבים 24 שעות ביממה וחושבים ומתכננים את תכניותיהם וטבעי הדבר שיש אנשים בעלי כשר מנהיגות, שהם משתלטים על חבריהם החלשים מהם, או שנוצרת יחד קבוצה החוצה לקבל פריבילגיות פנימיות, וע"י כך הם יכולים אחר כך להכתיב דברים.

יש דרכים לכך; אסיר יוצא לחופשה, ולאן דוקא הצדקומן, וזה אסיר שכלנו יודעים שהוא אינו משתמש בסם. כאשר יש שליטה, הם מכריחים אותו להעביר את הסם. כתוצאה מנסיון שהיה להשתלטות, נפצע ערבי אחד, שלא הסכים ללכת בדרך הזאת. בעצם, הם התכוונו לחסל אותו. הוא נפצע והתחיל לצעוק, ומיד הודלק אור, והסוהרים במקום השתלטו ורצינו לבדוק מה קורה. הטענה של הערבים היתה שיש שני ערבים השפוטטים בסעיפי בטחון וכאילו אותו ערבי שנפצע רצה לבוא במגע מיני עם אחד משני הערבים האלה - הצעיר שבהם. זאת היתה הטענה של הערבים.

לאחר שבדקנו את הענין, התברר שיש תכנית לעשות את זה ולבוא ולהגיד כך ואותם ערבים יקבלו על עצמם את הדין. בחור ערבי שני, כשהוא ראה את זה, צעק: "מה עשיתם, הוא לא עשה שום דבר". זימנו אותו לחדר שני ואמרו לו: "אתה משתף פעולה. עכשו התור שלך ואתך נצליח". כשהוא אמר: "מה עשיתם? למה?" אמרו לו: "אתה צריך לחסל ערבי פלוני ואחרי זה את האסיר היהודי זה וזה, ולא - אתה וגם משפחתך בחוץ יסבלו מכל הענין הזה".

זה הגיע אלינו ואז ערכנו את החיפוש הגדול. לקחתי כחות שלנו ואיתרנו את המנהיגים האלה. הכח עשה את החיפוש ומצאנו את כל הסכינים שעושים מכפיות. מתוך מה שמצאנו, סכין אחת מדאיגה אותנו. הם לוקחים כף ומשחזים אותה. מצאנו יותר מ-10. זה דבר רגיל. על זה עמדנו להתגבר, כי אנו עומדים להכניס מכשירים אלקטרוניים הפגלים ברזל. אבל, מצאנו סכין אחת מפלסטיק - הורידו כנראה טארגז לחם, ולזה עשו ידית עץ. את זה אי אפשר לגלות. סחבנו רשת וכו'. עכשו אנחנו צריכים לעשות את זה גם ברמלה. מוכרחים להפריד בין האורחים ובין היושבים. אנחנו לא יודעים איך בכנס הסכין הפלסטי. רמוכדחים להקים שם רשת, כי אז מתרחקים קצת מהרשת ואין מגע בידיים. זה אכזרי, אבל אין מנוס מזה.

בקשר להפרדה בין פליליים ובטחוניים:

הבטחוניים רוצה בזה כי הם רוצים שיכירו בהם כשבויים, כלוחמים. מדינת ישראל לא מכירה בזה. לנו אולי היה נוח, אבל אז היה קשה לחדור לתוכם, כי אז היחידה מגובשת. חיבים לדעת יום יום מה מתרחש שם. אבל, אנחנו לא רוצים לתת גושפנקא לאותם אסירים על בטחון המדינה, שיהיו להם זכויות-יתר.

קטינים בבתי-כלא נמצאים בנפרד מהמבוגרים. אם הם דוקא רוצים להפגש עם מבוגרים, אי אפשר למנוע. עובדה היא, שבכל מקרה שקורה, ולאו דוקא כשהאסיר מתלונן, אלא אנו יודעים שזה קרה - מוזמנת המשטרה לטפל בנושא. אבל, גם זה ירד כמעט עד אפס. אני מתכוון למקרי אנס. אינני מדבר על מגע.

יכלנו לחלק אגף נער לגילים 14-16 ואגף

עד גיל 20. קוריים מקרים, שהצעירים בגיל 15-16 הם התקפנים ולא להפך. אבל, בדרך כלל המצב היום הוא כזה, שהאוכלוסיה נכנסת ויוצאת ועלול להכנס בחור כזה שעד שאנו יודעים על שיבו - הוא עלול לעשות מעשה רע.

יש בעיה עם אנשי המיעוטים. כלא עזה הוא

לסיני ורצועת עזה. צעירים כמו שראיתם בעזה, יש בודדים. איפה נשים אותם? לא נוכל לקחת קבוצה כזאת של 20 צעירים מעזה ולהקסם להם בית-סוהר בפרד. יש בין העצירים, רופאם, מורים וכו', והם מקבלים על עצמם לשמור על הצעירים האלף תחת חסותם. כשאתה שם צעיר כזה בתא, הוא נמצא שם כמה שעות ואחר כך בעת השיוול הוא בכל זאת נמצא עם כלם. אם לא יהיה לו מגן משלו, הוא עלול "להטרף".

כלא תל-מונד מלא וגדוש. אמנם, מתחילים

לבנות בית-סוהר חדש, אבל לא יכלנו להחזיק את הערבים עם היהודים יחד. היו ביניהם סכסוכים קשים ופגיעות פיזיות, שפיכת מים חמים, פגיעות במכשירים קרים. הם נמצאים עכשו באגף מיוחד בדמון. אין שום צרך שיתערבו שמישהו אחר. אבל אם הוא דוקא רוצה ללכת למרפאה או לדבר אחר, הוא עלול להפגש. אם הם אינם רוצים - הם נפרדים.

צעירים השפוטים על גנבת רכב וכו', אם

זה צעיר - הוא מובא לתל-מונד, ואם הוא מבוגר - הוא מובא למעשיהו. לא נשלח אף צעיר לבית-סוהר, אלא אם זה רצה או ריגול או מעשה אנס חמור, שהוא ביצע. לא רקה דבר כזה, שיש עבירה אחת והוא נשלח לבית-סוהר. קדם כל, יש מאסר על תנאי וקצין מבחן, קנסות וכו'. אם הוא הגיע - סימן שהוא עבר הליכים רבים והרשעות קודמות.

אני מדבר על מקרים שאני מכיר אותם.

ג. אליעד:

אני מוכן לתת את כל תיקי תל-מונד אשר

א. ניר:

שפוטים על גנבת רכב וכו', ותמצא איש

אחד שפעם ראשונה שהוא נשפט בהגיע לבית-הסוהר. אני מזמין את ח"כ קשת לבקר ולבדוק זאת, אם רצונו בכך.

בעית הסמים:היינו הרבה יותר חזקים

בשעתו, במלחמתנו בסמים, כל עוד הסם היה חשיש,אופיום וכו'.

היום, הסם הוא כדורים קטנים, בוסף לחשיש ואופיום, וזאת מלחמה של יום וליילה. מה תעשה כאשר בחור לקח שתי שפופרות קטנות של ל.ס.ד. או דברים אחרים, ודרך פי הטבעת מביא את זה? השיטות של ההברחה הן כל כך קשות, שכל כמה שאנו מתגברים על דרך פסוימת, הם מוצאים דרך חדשה. המלחמה היא מתמדת. תעברו על הדוחות אשר כותבים בעולם הגדול על בתי-הסתר, ותרגישו הקלה לגבי הפעשה במדינת ישראל. מדינת ישראל, אין לה מה להתבייש בבתי-הסתר שלה, חוץ ממצבם הקשה הפיזי. תבדקו ותבינו עם איזה אוכלוסיה אנו עוסקים כאן. אין גבול לאפשרויות ולדרכים של הברחה. בכל זאת, יש פחות הברחות וזה מורגש. אבל, אם נכנס משלוח - הוא נכנס. עשינו כמה דברים שאינם כתובים בחוק, וצריכים היינו להפסיק, כי גם בבג"צ, כאשר הנושא נבדק, לא אמרו אמנם שיש איסור חמור, אבל הבנו שאסור לעשות זאת. גם הרופאים אמרו שפעם-פעמיים אפשר לעשות את זה, אבל לא בדרך כלל. אפשר לעשות חוקנים וכו' כדי להוציא את החומר.

כלא באר-שבע מחולק לשני חלקים: 1. למחבלים; 2. לישראלים. אלה, למעשה, שני בתי-סתר נפרדים. ההבדל היחיד הוא ענין המטות. הם לא ישנים על מטות, אלא על הרצפה על חומר פ.ו.י.טי ועל זה סמיכות. בבתי-הסתר בשטחים, כך נוהגים כלם. בבתי-הסתר בישראל זה מהווה בעיה חמורה יותר, כי הם רואים שכאן יש מטות. אבל, מתוך חשש שחלקי המטות יהפכו לכלי נשק, החלט שכל עוד אפשר לא לתת להם מטות - צריך להמשיך כך. שיטת המטה המתקפלת מעץ, עדיין לא הוכנסה אצלנו. אצלנו יש או מטה כפולה או ליחיד או מזרון על הארץ. זאת הבעיה בבאר-שבע. חוץ מאשר ישראלים שאינם מהווים בעיה בטחונית, והאסירים האחרים - 500 איש מהווים בעיה בטחונית.

בעיה נוספת של אסירים בטחוניים היא הבעיה של שפוטנים לתקופות שונות. אנחנו לא רוצים שאסיר השפוט לשנה אחת ישב עם אסיר השפוט למאסר עולם, כי הוא יהפך לא למשרת. לכן, אנו מפרידים לפי תקופות. לכן, באסקלון יש 400 שפוטנים - מעט מאד ל-20 שנה והיתר למאסר עולם, עד שפוטנים השפוטנים ל-10-9-5 שנים. שם יש הריכוז הגדול ביותר של שפוטנים לתקופות ארוכות. אחרי זה, באר-דבע, וכן בשטחים יש לנו. פעם לא החזקנו אדם יותר מאשר שפוט לחמש שנים, ומאחר והצפיפות גדולה אנו מחזיקים שם גם את אלה השפוטנים ליותר שנים.

עבריינים אזרחיים נמצאים במעשיהו במעשיהו נמצאים שפוטנים על עבירת מזונות. לבוא ולהגיד, שבמעשיהו נמצאים בתוך כליל השלמות של המין האנושי - קשה מאד. במעשיהו יש גם השפוטנים למאסר עולם וסוגים שונים שהגיע הזמן להביא אותם למעשיהו לצרכי בדיקות אם ניתן לשקם אותם, או עברייני השפוט לשלשה חדשים וכו'. כל אלה יחד, הלוואי והיתה אפשרות להפריד צדניהם.

מעקב: בנושא זה אנו מתוסכלים מאד. אנחנו אומרים, שבבתי-הסתר נמצאים אנשים כפי שאתם מכירים אותם, אבל ביניהם יש חלכאים ונדכאים וכל מה שאתם רוצים. הרבה מהאסירים אינם עבריינים. לא כל הנמצאים בבית-סתר הם חללאה. יש אנשים, שכתוצאה מאלף סיבות עשו מעשים פחות חמורים ואנו חיבים לראות מה ניתן לעשות. עובדה היא, שבמדינת ישראל היקף המועדים הוא שתנפוכים בעולם. רבים אינם חוזרים לבתי-הסתר. יש כאלה שחוזרים הרבה לבתי-הסתר. יש חזרה, אבל החזרה אינה שוטאלית כפי שהיינו רגילים לחשוב. גם מכלא שאטה יש כאלה העוברים לשיקום.

לאותם חלכאים ונדכאים, שאינם מסוגלים בכחות עצמם לצאת ממעגל הקסמים הזה, אנו נותנים כלים למלחמת קיום.

מה זה שווה אם לא נעשה מיון ראשוני בין אלה שאפשר לתקן את דרכם ואילה שלא ניתן?

נ. אליעד:

מה זה שווה?

איש לא יכל לבוא ולהגיד, שזה אבוד לכל ימי חייו, לזה יוכל להחזיק מעמד ויחזור למוטב.

א. ניר:

קשה לעשות הבחנה כזאת. האם אנו יכולים להכניס רנסגן שיגיד זאת? אבל, יש מיון. עומדת לקום תחנת מיון רצינית. הבעיה היא, שכאשר אנו נותנים את הכלים למלחמת קיום, האיש עוזב את בית הסהר ואין יותר שום קשר ושום פיקוח, לא פיקוח משטרתי ולא פיקוח אחר, אם הוא מסוגל לשאת את העול של החפש ומסוגל להלחם את מלחמת הקיום.

היו"ר י. ארידור: האם אפשר לקיים את הפיקוח הזה כחלק מהורדת השליש?

א. ניר: הוא יוצא ברשיון, וברשיון אפשר היה לעשות כל מיני תנאים. אפשר לכתוב ברשיון: עליך להיות בקשר עם קצין מבחן. אבל, אין לנו כח אדם לזה.

היו"ר י. ארידור: כשבית-משפט אומר שצריך להיות פיקוח של קצין, זה נעשה עם הנהלת בית-הסהר. תכתוב את זה, אז המשוחרר ירוץ לקצין המבחן.

א. ניר: יש קשר בין האגודה לשיקום האסיר ומשרד הסעד כדי ליצור מעקב. לצערי הרב, אינני יודע למה חברי האגודה לשיקום האסיר, רואים בכך את האתגר הגדול ביותר שהם כמתנדבים עם קבלת הכשרה והדרכה צריכים לבצע את כל העבודה הזאת. היה דיון בוועדה לדרכי ענישה, והיה דיון בין השופט ברנזון ובין שר הסעד המנוח מ.חזני. נפגשתי בזמן האחרון עם מנהל המשרד. לא בראה לנו, שנוכל בשנים הקרובות להתגבר על הבעיה הזאת כדי שתקום יחידה ממלכתית שזה יהיה תפקידה והיא תצטרף אליה את כל המתנדבים. ההתנגדות של חברי האגודה, היא כל כך חריפה, שהם מוכנים להתפרק אם יקום גוף כזה. ברגע שהם יגידו או זה או זה - אני אגיד, שחיבים לנצל את המתנדבים ובלי המתנדבים זה לא בא בחשבון. נחוץ תקציב לזה.

אנחנו עובדים שנים, וכאשר המשוחרר יוצא החוצה ובא למקום עבודה, הטענה שלו היא, שכאשר יש מקרה של גנבה פכיסו של אחד העובדים - באים מיד לאסיר ששוחרר. הוא לא יכל יותר לשאת את זה שהוא תמיד הכתובת. אין לו אל מי לפנות.

מיון אסירים: יש ועדת מיון. כל אסיר, אשר שפוט מעל לשלשה חדשים, יש לו תיק ולאחר שוועדת המיון רואה את האיש ואת עברו, אם זו פעם ראשונה שהוא בבית-סהר, ועוד כמה וכמה נתונים, על פי זה הם מגיעים למסקנה לאיזה בית-סהר לשלוח אותו, או אם זה למחלקה לפסיכופטים או לבית חולים לחולי-נפש. כל זה, אחר כך מתרכז ומגיע למטה ועובר ביקורת בטחונות נוספת. אחרי כל זה, זה מקבל את האישור והאסיר מועבר. יש מיון. אנחנו שוענים שהכלים למיון אינם מתאימים. לכן, זה ענין של שנתים שאנו בונים בית מיוחד לעצירים ותחנת מיון ושם נקים את המוסדות הדרושים לנו, עם בדיקה מוקדמת, עם איבחון מוקדם, כדי לראות מה אפשר עוד לבווח כדי לעשות את זה יותר טוב.

אני מניח, שעם סיום שנת התקציב, נהיה כבר תחת הגג של אותו בית. באותו מקום, בונים בית חולים חדש עם כמאה מטות לבתי-סהר.

י. בארי: האם בעת המיון נלקח בחשבון מצבו הנפשי של השפוט? או אולי לוקחים בחשבון רק את ארך התקופה שהוא נשפט וכו'?

א. ניר: אי אפשר לעשות הפרדה מוחלטת של פסיכופטים ואחרים. אני אבקש, שמר שביט ידבר על כך, וכן צ"ר סילפן ידבר על כמה בעיות ספציפיות בשטחים שהם עוסקים בהם.

חל שיפור בכח-אדם. ועדה ובה נציג האוצר, עברה בכל בתי-הסהר, ובנו תקן סטטי. תוך כמה שנים תהיה תוספת.

תוצאת הבדיקה של הוועדה שבה עוסב איש שלנו ואיש האוצר, היא, שלתפקידים הסטטיים, שזה היום 530 איש - כדי לקיים את המצב הסטטי יש צרך בתוספת של כ-500 איש.

אמרנו שלא מחכים לנו בחוץ אנשים כדי לקבל את העבודה הזאת. גם לוא היה תור, איננו יכולים להוציא בבת אחת תקציב כזה ל-500 איש. לכן, זה חולק כך נוכל לקבל את המספר הזה של האנשים תוך כמה שנים. מדובר על המצב הקיים, ז"א אם יפתח אגף חדש, ידונו במצב החדש. ז"א, שרות בתי-הסתר עבד במשך כל הזמן ב-530 איש פחות מהדרוש. אני מקווה שמדי שנה נקבל עוד אנשים.

המבכ"ל קיבל על עצמו לקבל את התקן הדרוש לנו. אני מאמין, שעם כניסת מערכת המשרד לטחינת הנושא, יבוא שיפור.

עבודות חוץ: העניין הזה מתנהל כבר שנתיים עד שנתיים וחצי. שם נמצאים ארבעה אנשים בחדר. זה מנוהל ע"י קצינת שרות ראשית. כל אסיר, הנמצא באיזה שהוא בית-סתר, וכאשר המנהל והעובד הסוציאלי רואים שהוא ראוי לעמוד בנסיון של שיקום, הוא מועבר למעשיהו כ-8 חדשים או שנה לפני שהוא מסיים 2/3. הוא עובר במעשיהו את התהליך להסתגל להמצא במקום פתוח. אם הוא יכל לשאת את המצב הזה, הוא עובר ועדת שיקום והיא מחליטה להעביר את האיש לבית השיקום. דואגים לשיקום עבודה ולפיקוח שלנו והוא יוצא. הוא יכל לצאת מ-6 חדשים לפני סיום 2/3. בדרך כלל, אנו מוציאים אותו 4-5 חדשים לפני גמר 2/3. יש כאלה הממשיכים לעבוד באותו מפעל שבו שוקמו, גם כשהם יוצאים. אנחנו מרגישים יותר טוב כאשר אפנם נתנו לאיש אפשרות של שיקום. אם הוא עובד בחוץ ומקבל כסף, כמו שמקבל פועל, ובעל המפעל יודע מי הוא, שכר העבודה מתואם וזה לזכותו. הוא משלם רק עבור הכלכלה.

אסיר לעולם לא יהיה שב-רצון. זה מובן. טענתו היא שהוא יושב בבית-סתר היות ותפשו אותו אך יש צעדים ממנו שלא נתפשו. זו אוכלוסייה קשה; חלקם גרוועים, לא כלם חסרי תקנה. מעל ל-50% אינם חוזרים לפסע. תפקידנו מתחלק ל-2: אנו משתדלים לשמור על פרופורציה בין שני התפקידים: 1. להגן על הציבור ע"י כך שפתחנו אגפים בטחוניים והאסיר כל עוד הוא לא בחוץ, הוא נמצא תוך פיקוח ושמירה. 2. שיפול בבעיה האנושית של כל אחד מהם. אנו חיבים לנסות להוציא אותו ממעגל הקסמים אליו הוא נכנס. אם אנחנו מצליחים להוציא אדם אחד ממעגל קסמים זה - הרי שרתנו את הציבור המשלם לנו משכורת, כי בזה שמנענו עבירות ופשיעות מילאנו את תפקידנו. בחור צעיר היוצא משוקם, הוא לא יפגע במשפחות אחרות וזה שכרו של הציבור ושכרנו.

אתם מכירים את המצב. אין לנו נסתרות. הכל

גלוי.

היו"ר י. ארידור: אני רוצה להודות לנציב בתי-הסתר. אני מבקש, שהאורחים שבאו היום, יופיעו גם לישיבה הבאה, כדי להשלים את הדוח בדברי נציבות בתי הסתר.

אני מניח, שאני יכל בשלב זה לבטא את ההערכה של הוועדה על המאמצים הנעשים ע"י נציבות בתי-הסתר ועובדי שרותי בתי-הסתר בנושא של המצב בבתי-הסתר, גם מבחינת הפעולות לפיתוח שזה יהיה הכרחי, גם מבחינת המצב הבטחוני, ואני חושב שנצטרך להקדיש תשומת-לב לעניין השיקום שלגביו אין עדיין תשובה מסביעת-רצון.